

joden en joden uit *Kanaän* wel eens iets te wenschen overliet. 't Is te begrijpen. De *Jeruzalemmen* moet met eenige minachting hebben neergezien op zijn volksgenoot, wiens voorvaderen om des voordeels wille het heilige land hadden verlaten, die zich in taal en levenswijze aan zijn heidensche omgeving had aangepast, niet eens het *Hebreeuwsch* meer machtig was en toch straks te *Jeruzalem* in den tempel kwam deelen in de plichten en de rechten van het oude *Israël*. En de *Hellenistische* jood, die met kracht moest oproeien tegen den *Grieksch*-heidenschen stroom, die hem immer dreigde mee te sleuren, die tot in het geringste, voor zoover hij het in den vreemde doen kon, de wet trachtte te vervullen, die de moeite en de lasten er over had om de pelgrimsreis naar den tempel te aanvaarden, moet zich bedroefd hebben, als hij zag, hoe in de heilige stad in menig opzicht getracht werd wel de letter der wet te bewaren, doch haar geest te verzakten.

Was Paulus *Hellenist*? Hij was het in den algemeenen zin, ongetwijfeld, maar was hij het in dien engeren zin? Deze vraag verplaatst ons naar den tijd vóór *Paulus'* bekeering, doet onderzoek naar zijn afkomst. Was hij *Hellenist* of *Judaïst*? Ook dit laatste woord is hier in eigenaardigen zin gebezigd. *Judaïst* wordt in den regel gebruikt om den Christen te teekenen, die uit het jodendom afkomstig is en niet slechts zelf de *Mozaische* wet wenscht te onderhouden, maar datzelfde ook van de heiden-christenen eischt. In dit verband bezigen we het in den zin van *Hebreër*, van den jood, die in *Palestina* is geboren, daar is blijven wonen, *Arameesch* spreekt en daardoor van den *Hellenist* in enger zin verschilt.

Dit alles is noodig om de vraag, was *Paulus Hellenist* of *Judaïst* recht te verstaan. Het is hier alleen een kwestie van juiste onderscheiding. Wie bekoord door de bestudeering van het *Hellenisme* *Paulus* al heel spoedig tot de *Hellenisten* rekent, ziet over 't hoofd, dat hij hierdoor de grootste verwarring teweegbrengt. Een uitslating als deze is voor allerlei misverstand vatbaar en is inderdaad misverstaan. Men redeneert langs elkander heen, omdat men de woorden niet gebruikt in dezelfde beteekenis.

De vraag, die wij boven dit opstel schreven, zal nu duidelijk zijn. Onze bedoeling is deze, waartoe behoort *Paulus* binnen den kring van het jodendom, tot de *Hellenisten*, die hoewel in de